

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. III. Seditiões esse frequentissimas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Pax bello
civili finito
laetatur.

crescat; quia ab vilissimis & nequissimis hominibus intenduntur lites, cum autem adest verus hostis, cuncti diffugiunt. Quod si externo hoste vires attrita non absumuntur, victoria civilis tamen finito iam bello viuentibus inimicitis crudelius grassatur. Cum Mariani non modo victoriam, sed etiam salutem desperarent, cuncta suis alienisque caedibus impleuerunt. Urbem deinde Sylla (inquit Augustinus libro tertio de ciuitate capite vigesimo octauo.) Vindex intravit, qui in via publica, non iam bello, sed ipsa pace saeuiente, septem milia pedum undecunquē inermia, non pugnando, sed iubendo prostrauerat. In urbe autem tota quem vellet, Syllanus quisque ferebat. Vnde tot funera numerari omnino non poterant, donec Sylla fugeretur; sinendos esse aliquos viuere, vrescent quibus possent imperare, qui vicerant. Tunc iam cohibita quae hac atque hac passim furibunda ferebatur licentia ingulandi, tabula illa cum magna gratulatione posita est, quae hominum ex utroque ordine splendido, & equestri scilicet atque senatorio, occidendorum ac proscribendorum ad duo milia continebat: contristabat numerus, sed consolabatur modus. Nec quia tot cadebant, tantum erat mæoris quantum latitæ, quæ ceteri non timebant. Sed in quibusdam eorum qui mori iusserant, etiam ipsa licet crudelis caterorum securitas, genera mortium exquisita conueniunt. Quendam enim sine ferro laniantium manus diripuerunt: immanius homines hominem viuum, quam bestie solent discerpere, cadauer abiectum. Alius oculis effosis, & particulatim membris amputatis, in tantis cruciatibus diu viuere, vel potius diu mori coactus est. Subhastata sunt etiam tanquam villæ quadam nobiles ciuitates. Vna vero velut vnus reus duci inberetur, sic tota iussa est trucidari. Hæc facta sunt in pace post bellum, non ut accelleretur obtinenda victoria, sed ne contemneretur obtenta. Pax cum bello de crudelitate certauit, & vicit. Illud enim prostravit armatos, ista nudatos. Bellum erat, ut qui ferebatur, si posset, feriret; pax autem, non ut qui euaserat, viveret, sed ut moriens non repugnet. Magnum itaque malum est seditio, & quod dolendum etiam frequens, & visitatum.

CAPVT III.

Seditiones esse frequentissimas

Quicunq;
punitur se-
rentis in-
firmitatem ac-
cusat.

§. I. TAM graue malum etiam frequens est. Causa est, quia querulum est genus humanum, & quia facile pessimo cuique est murmurare. Populum Israël ex Aegypto, de fornace ferrea, de domo seruitutis DEVS eduxit, per tot & tanta miracula, ut Pharaon ipse obstupesceret, & tamen intra spatium mensem quindecim decies contra DEVM seditionem mouit. Numerorum decimo quarto, vigesimo secundo. Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam, & signa quæ feci in Aegypto, & in solitudine, & tentauerunt me iam per decem vices, nec obediunt voci meæ, & cetera. Mirum videri posset, vel vnam seditionem esse potuisse. Nulla erat Magistratus iniuria, Tu scis, inquit Moses, quod ne a sellum quidem cuiusquam acceperim, nulla indigentia, vestes non atterebantur, quotidianum erat manna miraculum, mare rubrum cesserat, hostesque hauserat; aqua in dulcedinem versa, nouæ productæ, inter hæc admiranda contra DEVM murmurant, Moysen ducem, & Aaronem persequuntur, non beneficiis mitigati, non plagis terri. DEO teste quadraginta annorum fuit illa seditio. Hodie si vocem DOMINI audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacer-

Populus ele-
ctus annos
quadragin-
ta marmu-
rai.

batione secundum diem tentationis in deserto; ubi tentauerunt me Patres vestri, probauerunt, & viderunt opera mea, quadraginta annis proximus fui generationi huic, & dixi; semper hi errant corde, ipsi vero non cognouerunt vias meas. Illa igitur a DEO dilecta & electa Respublica, populus ille, cui benedixit DOMINVS in ipsa sua liberatione, in exitu de Aegypto, de populo Barbaro, in ipsa pompa & translatione triumphali, præsentem DEO decies seditionem intra quindecim menses mouit, & crebrius per annos quadraginta. Quid de gentium populis iudicabimus: Fuere & illis sui tumultus & exitia. Atque ut ne longe à Palæstina recedam, eo ipso tempore, quo filii Israël in deserto errarunt, finitimi reges inter se bella gesserunt, Sehon Amorrhæus regnum Moabitarum obtinuit ab Arnon vsque Ieriboc. Chananæorum reges quorum possessio Israëlitis assignata fuerat, inter se concurrebant, ut iam fractis viribus electo populo obicerentur. Si enim Adonibezec septuaginta reges subegerat, qui sub mensa cuius amputatis manuum & pedum extremis micæ colligebant, quis dubitare potest reges eos plurimos cognatos fuisse, cum in medio Chananæorum habitaret? Quis etiam dubitare potest, reges illos bello & seditione victos, & interfectione multorum: cum vero post mortem Josue ea contingerit clades crudelissimo tyranno, omnino constat eo tempore, quo Israëlita sub Moysæ & Josue fuerunt, tanta bella in Palæstina iam peritura fuisse. Videlib Jud. capite primo, sexto. Nunc quoque dum ista scribo ante fores Turcorum depugnant Christiani. Ne vniquam negare possint se perire velle.

Chananæi
inter se bel-
la gesserunt
civilia.

Etiam im-
minente pe-
riculo tu-
multuantur.

§. 2. Porro ex vna eademque potentissima & notissima Republica Romana, si insigniores seditiones collegere, exemplum humanæ malitiæ, quæ nec imperium, nec libertatem ferre potest, clarissimum demonstrauero, omnibusque regibus insignis documentum dederò, ut sint ad sedandas discordias, tollendosq; tumultus egregie cauti, instructique. Contentiones igitur dimicationesq; vnius urbis in se diuisæ perpendamus, atque ut ab exordio omnia grauiora accersamus

Summa ars
principis se-
ditiones ca-
uere.

Romanum
imperium
domi fragi-
le ob sedi-
tiones.

Fraterno primi maderunt sanguine muri.

Hac indole ciuitas adoleuit, quam illi fratrum ingenia indiderunt. Nec Romuli felicius exitus, Patrum manib; discipulum, aiunt, ob asperius ingenium, plebs credidit, & Patribus insensa fuit. Contentio deinde inter veteres Romanos, & Sabinos fuit, quam ex factione reges eligerentur, eaque annum perdurauit, quo & interregnum fuit, donec plebs indignata fremeret: Multiplicatam seruitutem, centum pro vno dominos Regno & insatos. verba Liuii sunt. nec vltra regem nisi ab ipsis creatum videbantur passuri, cum sensissent ea moueri Patres, offerendum vltro rati, quod amissuri erant, ita gratiam ineunt, &c. Seditio itaque tum inchoata fuit, sed prudentia patrum discussa est. Numæ imperio nulla seditio memoratur, Tullo regnante Fidenæ colonia Romana defecit. Metius Suffetius prodicionem molitus est. nec quæta, nec turbulenta deinde pleraque fuerunt vsque ad Tarquinium, qui sollicitato senatu Seruium socerum regno expulit & occidit. Nam & Tarquinium Priscum filii Anci occidi curarunt, licet fructum sceleris, hoc est regnum non obtinuerint. Quod populus nihil mouerit, causa erat immanis seruitus. & cum rem pendendo non felicius videtur fuisse eo tempore status Romanæ plebis, quam sub Pharaone fuerit, si quis populorum Israël in Aegypto, & inter bonos tamen reges à Liuiò, Floro, cæterisque numeratur. De illo Liuius. Maiore animo pacis operâ inchoata; quam quanta mole gesserat bellum: ut non quiesceret

Sub regib;
quis populi
status.

quietior populus domi esset, quam militia fuisset, nam & muro Lapideo, cuius exordium operis Sabino bello turbatum erat, urbem quam nondum munierat cingere parat: & infima urbis loca circa forum, aliasque interiectas collibus conuales, quia ex planis locis haud facile euehebant aquas, cloacis & fastigio in Tiberim ductis siccat: & aream ad eadem in Capitolio locis, quam vouerat bello Sabino, iam praesagiente animo, futuram olim amplitudinem loci, occupat fundamentis. Haec Linius laudi patriae seruienti. Qua vero tyrannide id aditatum sit, docet Plinius libro trigesimo octauo, capite decimo quinto. Non omit- tendo memorabili exemplo, velleo magis, quoniam celeberrimis rerum conditoribus omissum est: cum id opus Tarquinius Priscus plebis manibus faceret, essetque labor incertum longior an periculosior, passim conscripta nece Quiritibus tadum fugientibus, nouum & inexcogitatum antea posteaque remedium inuenit ille rex, ut omnium ira defunctorum figeret crucibus corpora spectanda ciuibz simul & feris, volucrisque laceranda.

Tadio labo-
rum mori
malunt.

Regum me-
tus seditio-
ne coersuit.

Ciues Ro-
manitatio-
res apud ho-
stes, quam
ciues.

Atque haec causa est, cur plebs quieuerit oppressa regio metu. Sequitur Tarquinius Superbus quem rebellionem concita urbe eiecerunt ob filium adule- rum tumultuari, quem tamen legibus forte punire non erat difficile. Verum occasio, ira laetorum, alienatio à rege superbo, seditionem vno impetu mo- uuit, vixit, perfecitque, quod ausi fuerunt. Pulsis regibus quamuis magnus ab illis metus, hostesque di- uersi imminerent, non tamen absque seditione aetas agitabatur, Bruti progenies cum nobilibz adoles- centibus in patriam conspirauit, Tarquiniusque re- ducere conati sunt. Valerius in suspicionem regni af- fectati venit, nec nisi domo deiecta, quam inchoa- uerat, fascibusque populo submissis tutus fuit. Et quidem timida fuit ab Anno V. C. 244. ad Annum 257. quies domi, postea continuæ seditiones, aut seditionum consilia fuere. Anno post reges exactos decimo sexto post mortem Tarquinij altero, ingens Romæ discordia exorta est. Linius libro secundo. Sed & Volscum bellum imminerebat, & ciuitas ipsa secum discors intestino inter patres plebemque flagrabat odio, maxime propter nexos ab eis alienum. Fremebant se foris pro li- bertate & imperio dimicantes, domi à ciuibz captos & op- pressos esse: tutioremque in bello quam in pace, inter hostes, quam inter ciues libertatem plebis esse: inuidiamque eam sua sponte gliscentem insignis vnius calamitas accendit. Ma- gno conatu quidam cum omnium malorum suorum insignibus se in forum proiecit. Obsita erat squalore vestis, fœdior corporis habitus pallore ac macie perempti, ad hoc promissa barba, & capilli efferauerant speciem oris: noscebatur ta- men in tanta deformitate, & ordines duxisse aiebant, alia- que militia decora vulgo miserrantes cum iactabant, ipse tes- tes honestarum aliquot locis pugnarum cicatrices aduerso pe- ctore ostentabat. Sciscitantibus vnde ille habitus? vnde de- formatas? cum circumfusa turba esset prope in concionis mo- dum: Sabino bello, ait, se militantem, quia propter popu- lationes agri non fructu modo caruerit, sed villa incensa fue- rit, direpta omnia, pecora abacta, tributum iniquo suo tem- pore imperatum, as alienum fecisse, id cumulatam vsuris pri- mo se agro paterno auitoque exuisse, deinde fortunis aliis, postremo velut tabem ad corpus ductum se ab creditore non in seruitium, sed in ergastulum, & carnis cinam coniectum esse, inde ostentare tergum fœdum recentibus vestigijs ver- berum. Ad hac visa auditaque clamor ingens oritur. non iam foro sed tumultus continet, sed passim totam urbem per- uadit, nexu vincti solutique se vndique in publicum proripiunt, implorant Quiritium fidem. nullo loco deest seditio- nis voluntarius comes, multis passim agminibus per omnes vias cum clamore in forum curritur. Magno cum periculo suo, qui forte patrum in foro erant, in eam turbam incide- runt, nec temperatum manibus foret, ni prope Consules P. Seruilius, & Ap. Claudius ad comprimendam seditio- nem interuenissent. At in eos multitudo versa, ostentare

vincula sua deformitatem: que aliam, hac se meritis dicere exprobrantes quisque suam alius alibi militiam. Postulare multo minaciter magis quam suppliciter, ut senatum voca- rent: curiamque ipsi futuri arbitri moderatoresque publici consilij circumfistunt. Pauci admodum Patrum, quos ca- sus obrulerat, contracti ad consules, ceteros metus non curia modo, sed etiam foro arcebat. nec agi quidquam per in- frequentiam poterat senatus. Tum vero eludi atque extra- hise multitudo putare: & patrum qui abessent, non casu, non metu, sed impedienda rei causa abesse, & consules ipsos tergiversari, nec dubie ludibrio esse miseras suas. Iam pro- pe erat, ut ne consilium quidem maiestas coerceret iras homi- num, cum incerti morando, an veniendo plus periculi con- traherent, tandem in senatum veniunt, frequentique tan- dem curia, non modo inter patres, sed ne inter consules qui- dem ipsos satis conueniebat.

Discordia
plebis etiam
senatum in
partes diui-
dit.

Erant vero tot nexi, ut bona pars exercitus inde conficeretur. Creuere autem adeo discordia, ut Sabini non fiducia virium, sed contemptu litigan- tium ciuium arma caperent. Plebs enim nocturnos coetus celebrare in Esquilinis, in Auentino conue- nire. Tandem aperte resistere, & in sacrum mon- tem secedere, factum hoc Anno 260. quo Tribunos plebis creantur, seminarium perpetuum discordia- rum, donec primum à ciuibz, deinde à Barbaris op- pressi sunt.

Anno deinde 262. Coriolanum expulerunt, qui post duos annos patriæ bellum intulit. Nec longa in medio mora Anno 267. victis Volscis Sp. Cassius agraria lege & reddenda pecunia pro Siculo frumen- to regnum affectans, perduellionis reus occiditur. Non tamen desijt seditio plebis, quæ externum an- no sequenti bellum exciuit, & eo finita est. sed re- cruduit mox post victoriam, ut monet Linius. acer- tima vero fuit seditio Anno 271. eo vero infania ve- nit exercitus, ut cum equites hostem venientem fu- gassent, pedites insequi noluerint, & iniussu consulis mortui, & ab equite nouatam operam execran- tes in castra redierint; nec tamen anno 273. à tu- multa cessatum, impediti delectus, donec Consilio Appii Tribunos inter se commiserunt. statum urbis eo tempore Italici populi verissime describunt. Li- nius libro secundo. Aeternas opes esse Romanas, nisi in- ter semet ipsos seditionibus sauiant. id vnum venenum, eam labem ciuitatibus opulentis repperam, ut magna imperia mortalia essent. diu sustentatum id malum partim patrum consilijs, partim patientia plebis iam ad extrema venisse, duas ciuitates ex vna factas: suos cuique parti magistratus, suas leges esse. primum in delectibus sanire solitos, eosdem in bello tamen paruisse ducibus, qualicunque urbis statu, manente disciplina militari, fisti potuisse: iam non parendi magistra- tibus morem, in castra quoque Romanum militem sequi: proximo bello in ipsa acie, in ipso certamine, consensu exer- citus traditam vltro victoriam victis Aequis: signa deserta: imperatorem in acie relictum, iniussu in castra reditum; pro- fecto si instetur suo milite vinci Romam posse, nihil aliud opus esse, quam iudici, ostendique bellum; cetera sua sponte fata & Deos gesturos. Quis vllam horam sine seditio- ne Romam dicat fuisse, cum tali statu contra se fure- ret? cum vinci mallet, omniaque perdere, quam pa- tricio duce vincere?

In seditiones
hostis imma-
dit.

odio du-
fugit exca-
uam.

Seditiones
Romanæ per-
dunt.

Tres cau-
sæ seditionis
numerus
clauus
dictio f
judicium.

Nec alia ratione nisi dolo factum, ut pugnatæ vel- lent cum crederent id nolle duces. Perseuerauit il- la ordinum alienatio, certaminaque, donec Anno 280. Tribunos domi occisos ceteros timore afflixi, sed tamen maius odium conceitauit, de consilibz tollendis cogitationem suscipiunt. Linius libro se- cundo. Dicere actum esse, tum primum tributis comitijs creati Tribuni sunt: numero etiam additos tres, perinde ac duo ante fuerint, Piso auctor est. nominat quoque Tribunos Cn. Sicciū, L. Namituriū, M. Duellium, Sp. Iulium, L. Meciliū. Volscitum, Aequique inter seditionem Roma- nam

Odio du-
pugnant &
vincunt.

Cōsul plebē
magnum
hæstedit.

nam & bellum coortum, vastauerant agros, ut si qua secessio plebis fieret, ad se receperunt haberet. Compositis deinde rebus castra retro mouere. Ap. Claudius in Volscos missus. Quintio Aequi provincia euenit. Eadem in militia scititia Appii quid domi, eo liberior, quod sine tribunitia vinculis erat. Odisse plebem plus quam paterno odio, quod se victum videbat ab ea: & se vnicuique consule electo aduersus Tribunitiam potestatem perlatam legem esse, quam minore conatu, nequaquam tanta patrum spe, priores impediunt Consules, Hac ira indignatioque, ferocem animum ad vexandum sauo imperio exercitum simulabat. nec villa vi domari poterat, tantum certamen animi imberant. Segniter, otiose, negligenter, contumaciter omnia gerere, nec pudor, nec metus coercerat. sic citius agi vellet agmen, tardius sedulo incedere. Si adhortator operis adesset, omnes sua sponte motam remittere industriam, praesenti vultus demittere, tacite praeferentem exequari: ut inuictus ille odio plebis animus interdam moueretur, omni nequaquam accerbitate prompta, nihil iam cum militibus agere: a centurionibus corruptum exercitum dicere, tribunos plebis cauitillas interdum, & Volerones vocare. Nihil eorum Volsci ne sciebant: instabantque eo magis sperantes idem certamen animorum aduersus Appium habiturum exercitum Romanum, quod aduersus Fabium Cos. habuisset. Caterum multo Appio quam Fabio violentior fuit: non enim vincere tantum noluit, ut Fabianus exercitus, sed vinci voluit productus in aciem, turpi fugam petiit castra, nec ante restitit, quam signa inferentem Volscum munimentis vidit, sedamque extremi agminis eadem. tum expressa vis ad pugnandum, ut victor iam a vallo submoueretur hostis: satis tamen appareret, capi tantum castra militem Romanum noluisse. alii gaudere sua clade atque ignominia. Quibus nihil infractus ferocis Appii animus, cum insuper scire vellet, concionemque aduocaret. concurrunt ad eum legati, tribuni que monentes, ne vti que experiri vellent imperium, cuius vis omnis in consensu obedientium esset. negare vulgo milites se ad concionem ituros, passimque exaudiri voces postulantium, ut castra ex Volso agro mouerentur: hostem victorem paulo ante prope in portis ac vallo fuisse, ingentisque mali, non suspicionem modo, sed apertam speciem obuersari ante oculos. Victus tandem (quandoquidem nihil prater tempus noxa lucrarentur) remissa concione iter in sequentem diem pronunciari cum iussisset, prima luce clasico signum profectiois dedit. Cum maxime agmen de castris explicaretur, Volsci, ut eodem signo excitati, nouissimos adoriuntur. a quibus perlatus ad primos tumultus, eo pavore, signaque & ordines turbauit, ut neque imperia exaudiri, neque instrui acies possent. nemo vilius nisi fuga memor: ita effuso agmine per stragem corporum animorumque euasere, ut prius hostis desisteret sequi, quam Romanus fugere. Anno v. c. 282. hoc contigit.

Manente discordia 284. vltima vis timebatur, Comitibus deinde consularibus plebs interesse noluit, semper sollicita, semper infesta.

Anno 286. agrariae legis iterata certamina, & Volscus ager Coloniae Antium deducenda datus, sed plerique fastidiebant. Quietem nonnullam ingentia pericula attulere, quibus defuncti Anno 291. omnia recrudere mala domestica, ut Consul reuocandus fuerit: nam absentia Consulum actionibus suis tempus tribuni quaesiuere. Magis asperata Anno sequenti pugna, Consules delectum habent, si quem comprehenderent Tribuni mitti iuebant. Pulsus metu iudicii casu, & mox pro vno mille Caesones, sed qui arte toto anno eludunt Tribunos.

Hactenus dissensiones, at vero Anno 293. cum Capitolium duce Herdonio manus seruilis occupasset, rebus in extremo discrimine constitutis Tribuni ab armis populum auocant. Vm vltimam apparebat futuram, spectaculoque seditionem Romanam hostibus fore: nec lex tamen ferri, nec ire in Capitolium Consul potuit: nox certamina coepit oppressit, tribuni cessere nocti, timentes consulum arma. Amoris inde seditionis Auctoribus,

patres circumire plebem, inferentesque se in circulos, sermones tempore aptos ferere: admonere, ut viderent in quod discrimen Rempublicam adducerent: non inter patres ac plebem certamen esse, sed simul patres, plebemque arcem urbis, templa Deorum, penates publicos priuatosque hostibus dedi. Quam mirum ciues Romanos tam pertinaci discordia cecatos, ut cum Tusculanorum dictator M. Atilius auxilio veniret, ipsi tamen suo periculo non mouerentur; rogandique essent ut contra mancipia sua se defendere vellent. Id vero quod Tribuni, etiam tum reclamant, omnem furorem superat. Merito itaque L. Quintius Cincinnatus consul Anno insequenti Tribunos hostes Herdonio deteriores esse affirmavit. Sed tamen illi delectum impedire conantur, & plebs eosdem Tribunos refecit.

Anno 295. Quintius Cincinnatus dictator auctis hostibus pericula externa discussit, plebs Tribunos eosdem quintum refecit. Itaque Anno 296. ad extremas contentiones deuenissent, nisi Aequi, Sabini, & exitia maiora intulissent. Aequorum nocturno impetu Corbione praesidium amissum erat, Sabini agros Romanos populabantur, nec mitare tamen ciues voluerunt, nisi extorquissent, ut decem Tribunos creare liceret. Durauit haec pertinacia in annum 302. cum missi legati in Graeciam, & decemviri constituti, quorum opera leges scriberentur. Sed ne sic quidem nisi vnus anni Alcedonia fuerunt, Claudij libidine, & datis pro seruitute contra libertatem vindictis plebs offensa in Auentinum e castris, deinde in sacrum montem ascendit. Decemviro abdicant, Consules & Tribunos restituit. Decemviro ad rogum poscunt, maior seditio haec tamen non fuit; armati erant. Satiata supplicio patrum plebs non nihil quieuit, nec concordia tamen fuit; nam quieta plebe iuniores patrum ab iniuria non cessare. Liuius ita describit. Inde M. Geganius Macrinus, & C. Iulius Cos. facti conciones Tribunorum aduersus nobilium iuuentutem ortas, sine insecutione potestatis eius conseruata maiestate patrum, sed auere plebem decreto ad bellum Volscorum & Aequorum delectu sustinendo rem ab seditionibus continere: Urbano quoque otio foris omnia tranquilla esse affirmantes, per discordias ciuiles externos tollere animos, cura pacis concordia quoque intestina causa fuit. sed alter semper ordo grauis alterius modestia erat. quiescenti plebi ab iunioribus patrum iniuria fieri coepit. ubi Tribuni auxilio humilioribus essent, in primis parum poterant: deinde ne ipsi quidem iniuriati erant, vti que postremis mensibus, cum & per coitiones potentiorum iniuria fieret, & vis potestatis omnis aliquando posteriore anni parte languidior esset: iamque plebs in Tribunatu aliquid ponere spei, si similes Icilio Tribunos haberet: nomine tantum se biennio habuisse. Seniores contra Patrum, & nimis feroces credere iuuenes esse, ita malle, si modus excedendus esset, sua quam aduersarii superesse animos. adeo moderatio tuenda libertatis, dum equari velle simulando, ita se quisque extollit, ut deprimat alium, in difficili est, cauendoque ne metuant homines, metuentes vltro se efficiunt: & iniuriam a nobis repulsam, tanquam aut facere aut pati se necesse sit, iniungimus aliis. T. Quintius Capitolinus quartum, & Agrippa Furius Cos. inde facti, nec seditionem domi, nec foris bellum acceperunt, sed imminabat vtrumque. Iam non vltra discordia ciuium reprimi poterat, & tribunis, & plebe incitata in patres, cum dies alicui nobilium dicta nouis semper certaminibus conciones turbaret: Ad quarum primum strepitum velut signo accepto arma cepere Aequi & Volsci. facta haec anno 306. mansitque, vti tum Cincinnatus dicebat, discordia ordinum, venenum ciuitatis, dum nec nobis imperii, nec vobis libertatis est modus. Anno 308. noua seditionis flamma exarsit; nam Canuleius legem tulit, de connubio patrum & plebis, & sensim mentio illata, ut alterum de plebe consulem facere liceret, & rogatio perlata est. Quod tam graue visum est patribus, ut tria bella eodem

Ggg tempore

Seditiosa plebs contra sua mancipia arma sumere recusat.

Noua remedia seditionis quaesita.

Cum duae sunt Reip. partes, non manet aequilibrium.

*Bellum ex-
terminum cō-
paratione
seditionis
latum.*

*Tribuni ple-
bis in pace
contempti
semper ri-
xam mouēt.*

*Hinc cōstat
animo alios
in alios se-
per infestos
fuisse.*

*Beneficia
patrū Tri-
buni exten-
nuant.*

*Vetustissi-
ma causa
discordia
tributum.*

tempore oriri letis animis audirent, plus enim felices plebi seditiones, & seditionum auctores honoratos oderant, quam bella externa; verissimeque dixerunt: plus belli concitari domi, quam foris.

Tandem Anno 309. Tribuni militares potestate consulari post accipere certamina creantur, cumq; pacatio Resp. videretur, subito Sp. Maelius regnum affeclat, & largitione fumentaria populum subleuat, is à Servilio Ahala occiditur, anno 314. Servilius in exilium pellitur. Cum autem à plebe se contemni Tribuni & plebis principes ceinerent, multa in annos sequentes mouerunt, maxime anno 329. sed irrito conatu; nam quod anno 330. actum est contra Sempronium, quamuis malo animo, inter seditiones non numero. Post duos deinde annos, cum quastorum numerus duplicandus esset, ortum certamen, vt aliqui ex plebe crearentur, quod cum obtinuissent & plebei prateriti fuissent, repulsâ accensi Tribuni furere cœpere. Anno 334. seruitia in urbem coniuraerant, sed deprehenso penas dederunt.

Anno 336. iterum in extremum periculum deuentum est, ob leges agrarias, quod Patres traductis in suam partem Tribunis quibusdam discussissent eos Tribunos collegæ ad populum velut commodorum proditores accusauere. His omnibus itaque annis vel seditio fuit, vel parabatur.

Anno 339. Seditio Romæ incepta, in castra peruenit, in quibus Tribunum militum ab exercitu lapidibus obrutus est. offensa ex voce T. Posthumii: Malum militibus meis nisi quieuerint.

Annum 341. seditionis plenum pestilentia modestum fecit.

Anno 344. exarsere studia patrum & plebis, quod tres quastores plebei creati essent, quo ipse plebis e-recta, metus patribus iniectus est. Liu. l. 4.

Anno 347. cum præda capta Anxuris diuisa esset exercitui, cum stipendium decretum, maior fuit inter plebem senatumque caritas, quam vlllo vnquam ante tempore, cum tamen eodem anno iactassent Tribuni: Maximum bellum patribus cum plebe esse. Eam de indultu vexandam militiâ, trucidandamque hostibus objici. Cum vero stipendia decreta. Nihil, inquit Liu. l. 4. acceptum vnquam à plebe tanto gaudio traditur, concursus itaq; ad Curiam esse. prensataque exeuntium manus, & patres rere appellatos: effectum esse fatentibus, vt nemo pro tam munifica patria, donec quicquam virium superesset, corpori aut sanguini suo parceret: cum commoditas iuuaret, rem familiarem saltem adquiescere eo tempore quo corpus addictum atque operatum Reip. esset. Tribuni tamen obgannunt, sed spernuntur.

Verum mox cum ad Veios tabernacula facerent hybernaturi, Tribuni plebis insurrexere, sed frustra; cum enim clades ad eosdem Veios esset accepta, magna iterum concordia ordinum nouus miles missus, cum equites se suis equis stipendia facturos promitterent, deinde pedites operam offerrent. Dum autem pecunie ab iniunctis conferuntur, iterum Tribuni occasionem nacti discordias moluntur; Liu. l. 5. Vnum bellum annum iam tertium trahi, & consulto malegeri, vt diutius gerant, in quatuor deinde bella vno delectu exercitus scriptos, & pueros quoque ac senes extractos. Iam non astitis, nec hyemis discrimen esse, ne vlla quies vnquam misera plebi sit: qua nunc etiam vectigalis ad vltimum facta sit, vt cum confecta labore, vulneribus, postremo ætate corpora retulerint, incultaq; omnia diutino dominorum desiderio domi inuenerint, tributum ex affectu re familiari pendant, erag; militaria velut senore accepta multiplicia Reip. reddant.

Noua deinde discordia ob Tribunos plebis, & maior ob Tribunos militares, nam anno 353. cum dari tributum Tribuni plebis vetarent, cum vt ex plebe Tribuni militares crearentur, vrgerent urbem, & pene castra seditionibus impleuerunt. Vnus Tribunus

è plebe creatus, deinde vnus patricius, quo factum, vt an. 355. patres tanquam amissum suum imperium omnes conuincerentur, & impetrarent. Tandem anno sequenti conuentu, vt maior pars ex plebe crearetur.

Captis Veijs an. 358. iterum ingens seditio fuit; Veios ducendam coloniam disidentes, agrosq; petentes. Fædior erat hæc cæteris seditionibus. Anno 360. Censules creati, omniaq; acta summa accipiente, maiusq; bellum domi, quam foris fuit. Et Camillus tandem an. 362. exulatum iuit. Secuta deinde clades Allicensis viribsq; incendium, arcis obsidio. Nec ingenium ipso virbis excidio mutauit, omnibus enim viribus acti, vt Veios migrarent.

Anno deinde 368. cum ad extrema ventum esset, & senatus quasi in acie cōtra plebem staret, Manlius coniectus est in carcerem, liberatus tamen, at cum regnum affectasse diceretur, de saxo deiectus est.

Anno 373. iterum seditio ob nexos, quam solum hostis prope nœnia cōpescuit, & iā oppressi videbatur, nec posse vlllo modo se opponere patrib. plebei.

An. 376. ex parua re ingens ortum certamen; quinque annos nullus factus est magistratus curulis, intercessione Tribunorum impeditis Comitij. Seditio itaq; illa quinquennalis fuit. Tandem Camillo dictatore, & Manlio, aliisque ne quicquam obstantibus L. Sextius primus de plebe consul factus est. Liu. l. 6. Dictatori (Camillo) consensu patrum, plebi que triumphus decreuit. Vix dum persundum cum bello atrocior domi seditio excepit, & per ingentia certamina Dictator Senatuq; victus, vt rogationes Tribunitie acciperentur: & Comitia consulum aduersa nobilitate habita, quibus L. Sextius de plebe primus Consul factus. Et ne is quidem finis certamini fuit, quia patricij se auctores futuros negabant, prope ad secessionem plebis res, terribilesq; alia; minas ciuiliū certaminum venit: cum tamen per Dictatorem cōditionibus sedate discordie sunt, concessumq; ab nobilitate plebi de consule plebeio: à plebe nobilitati de patre vno, qui ius in vrbe diceret, ex patribus creando. Quies deinde aliquamdiu, donec an. 397. C. Marcius Rutilus de plebe dictator, Magistrum equitum de plebe dixit.

Anno 399. tanta contentio fuit, vt dicat Liu. Aliquoties frustra in campum descensum, multosque per seditiones actos comitiales dies: postremo victæ per seuerantia Cos. plebi eo dolor erupit, vt Tribunos adum esse de libertate vociferantes, relinquendumq; non campum iam solum, sed etiam urbem captâ atq; oppressam regno patriciorū, massa plebs sequeretur.

Anno tamen 401. inclinati in concordiam animi, nec magnus in vrbe motus, vsq; ad ann. 411. cum milites qui Capuæ fuerant, conspiratione sua fere exercitum totum infecerunt.

Ne vero singula persequar, in compendium cuncta mittam. Ab an. 412. ad 432. Latini, & Campani rebellauerunt, atq; ex suo corpore alterum legi consulem iusserunt. Priuinales quoq; rebellauerunt, nec facile tot annos absq; seditione inuenies, sed erāt causæ ingentes, bella asperissima, ideoq; plurimos dictatores annis illis creantur. Quia tamen illa bella subditorum erant desciscientium, recte seditiones, & rebelliones nominari possunt.

Anno 439. erupit ingens factionum coitionumq; terror, non Romæ modo, sed Capuæ etiam, aliisque locis, adeo vt Caius Mœnius dictator quaestionibus designatus sit, finis tamen fuit vt quaestio, potentia factionis, aduersus quam comparata erat, opprimeretur. Longiusculam deinde pacem excepit grandior seditio, de ea pauca referuntur, quia historia interijt, contigit anno 467. de illa Sigonius in fastis ita scribit. Adijt Zonaras seditionem hoc tempore lege de nouis tabulis à tribuni plebis promulgata, & à creditoribus impedita excitatam esse, neque ante compositam quam hostes urbem inuasissent. de eadem autem re sic scribit Augustinus libro tertio, de Ciuitate Dei. post graues & longas Romano-

*Victoria ple-
bis maiori
discordiam
citauit.*

*In seditione
sine summo
magistrato
manet ci-
uitas.*

*Cōsul ple-
be, prater
patricij.*

*Militari
seditio ciues
etiam infi-
ciunt.*

*Cum H
nihil est
Italia,
me sedi-
tione ce-
latur.*

*Cōsul
inde era-
uit an h
fles pra-
tulerent*

*Clarior
victoria
hæc se-
ditiōe.*

*Gravis si-
ditio ob no-
uastabulis.*

manorum seditiones ad ultimum plebs in Ianiculum hostili direptione secessit. Cuius mali tam dira calamitas fuit, ut eius rei causa dictator creatus Hortensius sit, qui plebe renovata in eodem magistratu expiravit, quod nulli dictatori ante contigerat. Notandum est, quod ait post graues & longas seditiones, ne vnus anni duntaxat motum arbitremur.

Ad annum 512. vsque Tarentinorum, Pyrrhi, Carthaginique, Ligurum, Sardorum bella domesticas seditiones minuerunt, quanquam magis scriptores seditionibus; quam seditiones Romanis defuisse putem. Signa sane multa sunt, atque euidencia. Quid quod nec Hannibale Italiam vastante sincera Romæ pax fuit? Lilius libro vigesimo secundo. In eius interregno comitia habita, magno certamine patrum ac plebis: C. Terentium Varronem, sui generis hominem, plebi in seditione principum popularibusque artibus conciliatum, ab Q. Fabio opibus & dictatorio imperio concussus, aliena inuidia splendorem, vulgus etiam extrahere ad consularum nitetur. patres summa ope obflabant, ne se infectando sibi avari assuescerent homines. Bibulus Herennius Tribunus plebis, cognatus C. Terentij criminando non senatum modo, sed etiam augures, quod dictatorem prohibuissent comitia perficere, per inuidiam eorum favorem candidato suo conciliabat. Ab hominibus nobilibus per multos annos bellum querentibus, Annibalem in Italiam adductum, ab ipso cum debellari posset, fraude id bellum trahi. Nec postea certamina deficere, cum comitia Tribuni impedirent, ne Fulvius dictator designaretur consul, octavo post pugnam Cannensem anno Colonia duodecim, auxilia, militem, pecuniam nagauere, quo tantus paor animis hominum iniectus est, ut plerique de imperio actum esse dicebant.

Marcellum Tribunus accusat, & totam nobilitatem. Lilius libro vigesimo septimo. Fraude eorum & cunctatione fieri, ut Annibal decimum iam annum Italiam provinciam habeat, diutius ibi quam Carthagine vixerit. habere fructum imperij prorogati Marcello populum Romanum. bis casum exercitum eius, aestiva Venusia sub teetis agere. Hac anno decimo belli Punici, ut appareat quâ nulla fuerit in ciuitate concordia, nisi si quam crudelissimi hostis metus efficeret.

Inde est quod sub idem tempus Lilius plenus iræ contra Afrubalem dicit. Memoria proditum est, Lilius lib. vigesimo septimo. plenum adhuc ira in ciues M. Lilium ad bellum proficiscentem monenti Q. Fabio, ne priusquam genus hostium cognosceret, temere manu confereret, respondisse: ubi primum hostium agmen conspexisset, pugnaturum, cum quæreretur quæ causa festinandi esset: Aut ex hoste egregiam gloriam, inquit, aut ex ciuibz victis gaudium, meritum certe, etsi non honestum capiam. Quid non turbatum animus ille daret, cui ciues militetq; pari cum hostibus loco erant? imo deteriore, ex hostibus ex ciuibz cæsis lætitiā capturus erat. Quamuis enim Hannibal seditiones compressit, non tamen caritate mutua ciues deuinxit; anno sane 549. pulso iam Italia Pœno nobiles inimicitia M. Liliij & C. Claudij in censura apparuerunt. Ut vero nihil mutatos videas Tribunos, lege quæ anno 552. contra bellum Macedonicum declamant, vide apud Lilium libro trigesimo primo. Bibius Tribunus plebis viam antiquam criminandi patres ingressus: inculcauerat bella ex bellis fieri, ne pace vnquâ frui plebs posset. Cuius etiam signum est, quod Scipio Africanus vexationes Tribunicias exilio vitauit, Asiaticus eius frater tantæ summæ damnatus est, quanta non est in eius bonis inuenta; cum in ea publice possidenda quæstores prætor misisset, secuta deinde solita certamina, & Bacchanaliorum coniurationes corruptionesque, de quibus Liu. l. 39.

In delectibus quoque fuisse eadem difficultates constat, quod A. Posthumium & Albinum seuerè delectus habentes Tribuni in carcerem coniecerunt,

quod vacationem pro cognatis impetrare non valerent. Atque hæc est illa ætas, de qua Florus l. 3. cap. 12. Cuius ætatis superiores centum anni, sancti, p. q. & ut diximus, aurei, sine flagitio, sine celere, dum sincera adhuc & innoxia pastoritæ illius secta integritas, dumq; Pœnorum hostium immens metus disciplinam veterem continebat. At postremi centum à Carthaginis excidio ad Cæsarem domesticis cladibus miseri, & erubescendi fuerunt. Quod tamen de annis præteritis dixi, sic intelligendum, non defuisse sociorum defectiones, prodiciones, diffidia, sed maiore cura tenente animos, discordias in curia & vrbe languisse. Nam in Hispania contra subditos per viginti annos res gesta, contraque Ligures & Alpinas gentes, Illyricolq; Quin & Macedoniam subditam Andrius eripuit, & Alexander aliam eius partem deinde occupauit. Anno deinde 606. discordia ob Scipionis consularum fuit, qui in Africam profectus Carthaginem deleuit. deinde Numantiam, quæ certa ob rebellionem subditorum orta bella sunt.

Anno 618. Eunus & Cleon in Sicilia feruile bellum gesserunt, nec sine ingenti damno Reipubl. nam quatuor prætorum castra, Manlij, Lentuli, Pisonis, Hypsæi ceperunt. Quæ porro maior seditio & infestior, quam cum in dominos ferui insurgunt?

Anno 620. seditio capit, quæ causas dedit sequentium malorum, quibus Resp. tandem omnino periit. Epitom. lib. 58. Tib. Sempronius Gracchus Tribunus plebis, cum agrariam legem ferret aduersus voluntatem senatus, & equestris ordinis, ne quis ex publico agro plusquam decem iuger. a possideret, in eum furor exarsit, ut M. Octauio college causam diuersa partis defendenti, potestatem lege lata abrogaret: seque & fratrem Caium & Ap. Claudium Socerum Triumuiros ad diuidendum agrum crearet. Promulgauit & aliam legem agrariam, qua si quis latius agrum patefaceret, ut iidem Triumuires iudicarent qua publicus ager, qua priuatus esset. deinde cum minus agri esset, quam quod diuidi posset sine offensa etiam plebis (quoniam eos ad cupiditatem amplam modum sperandi incitauerat) legem se promulgaturum ostendit; ut is qui Semproniam lege agrum accipere deberent, pecunia, quæ Regis Attali fuisse, diuideretur. Hæredem autem Populum Romanum reliquerat Attalus, rex Pergami, Eumænis filius. Tot indignitatibus commotus grauiter senatus, ante omnes T. Annius consul, qui cum in senatu in Gracchi perorasset, raptus ab eo ad populum, delatusque plebi, rursus in eum pro rostris concionatus est. Cum iterum Tribunus plebis creari vellet Gracchus auctore P. Cornelio Nasica in Capitolio ab optimatibus occisus est, ictus primum fragmentis subfelliorum, & inter alios, qui in eadem seditione occisierant, in sepultus in flumen proiectus. Hac accepta clade sequentes anni funesti fuerunt, Romæ omnia questionibus contra Gracchi sectatores erant atrocia, in Sicilia crudelitate feruorum. Secutum deinde Aristonicianum bellum descisciente magna parte Asiæ, ut externo intestinoque malo Respublica conflictaretur.

Anno 623. Carbo cum rogationem ferret, ut eundem Tribunum quoties vellet reficere populus posset, à Scipione victus perferre non potuit. sed anno insequenti omnes seditiones Triumuiris agri diuidendi concitantibus, acius exarserunt; Scipio dissuasor altera die mortuus est inuentus, in patricidium nemo inquisit. Durante autem seditione Gracchiana M. Fulvius alias leges perniciosas tulit, & Italicos ad petendam ciuitatem incitauit. Hinc anno 628. Fregellæ diruta, anno 632. C. Sempronius Gracchus occisus est, caput occisi auro redemptum est.

Anno 642. Iugurtha bellum parat, Hispania citior rebellat. Manere inter hæc odia populi & senatus, quæ paulo post in Cæpionem bello Cimbrico victum effuderunt. seditionem enim fuisse Cicero docet libro secundo de Oratore, in ea fuisse vim, f-

Anni postiores etiam deteriores fuerunt.

Bella ciuilia & seruilia.

Agraria leges tandem Remperdiderunt.

Seditiones in ip-sis iudiciis.

Cum Hannibal esset in Italia, Romæ seditiones certantur.

Cassius perinde erat ciues an hostes prelio iaderent.

Clarorum virorum exilia ex seditione.

gam, lapidationem, crudelitatem Tribuniciam, in qua M. Æmilius princeps ciuitatis & Senatus, lapide percussus est.

Tandem in
eades & la-
trocinia se-
ditio exit.

Anno 650. in summo belli Cimbrici metu per seditionem Marius quartum consul designatur, qui nullum aliud crescendi initium, nisi ex infectione nobilitatis habuit, itaque totis præcedentibus consulatibus certamina durauerunt. Vix Marius de Cimbris triumphauit, cum ingens seditio erupit, easse narratur à Liuij Epitomatore. l. 69. Cn. Apuleius adiuvante Caio Mario & per milites occiso A. Nonio competitore, Tribunus plebis per vim creatus non minus violenter Tribunatum, quam petierat, gessit. & cum legē Agrariam per vim tulisset, Metello Numidico eod, quod in eam non iurauerat, diem dixit, qui cum à bonis ciuibz defenderetur, ne causa malorum certaminum esset, in voluntarium exilium Rhodum profectus est, ibique legendo & audiendo magnis curis vacabat. Profecto C. Marius seditionis auctor, qui sextum consulatum per tribus sparsa pecunia emerat, aqua & igni interdixit. Idem Apuleius, Saturninus Tribunus plebis C. Memmii candidatum consulatus, quem maxime aduersarium actionibus suis timebat, interemit, quibus rebus concitato Senatu in eius causam, & C. Marius homo mutabilis, & variis consiliis, ingeniique, qui semper secundam fortunam transferat, cum eum tueri minime posset, oppressus armis cum Glaucia Pratore, & aliis eiusdem furoris sociis, à Rabirio quodam interfectus est. Q. Caecilius Metellus ab exilio ingenti totius fauore ciuitatis reductus est. M. Aquilius Proconsul in Sicilia bellum seruile concitatum confecit. Eodē tēpore Athenio fugitiuus in Sicilia bellū gessit. Inter hæc certatū est Romæ, donec anno 658. Italicum bellum incepit. Ingens vero discordia fuit quod equites iudicarent, & viros innocentes damarent. P. Rutilius, inquit Epitom. 70. vir summa innocentia, quoniam legatus C. Mucii Proconsulis à publicanorum iniuriis Asiā defenderat, inuisus equestri ordini, penes quem iudicia erant, repetundarum damnatus in exilium missus est. C. Geminus contra Thraces infelicititer pugnavit, Senatus cum impotentia equestri ordinis in iudiciis exercendis ferre nolleret, omni vi niti cepit, vt ad se iudicia transferretur, sustinere causā eius M. Linius Drufo Tribuno plebis: qui vt vires sibi adquireret, perniciose spe largitionis plebem concitauit. Hæc Romæ in Mutiū Asiā dies festos illi instituerunt, quos Mutia appellauerunt. Anno 662. Druisiana seditio, quæ sociale bellum traxit, excitata est. Epit. 71. M. Linius Druus Tribunus plebis, vt maioribus viribus Senatus causam suscepit, tueretur socios, & Italicos populos sbe ciuitatis Romanae sollicitauit: iisque adiuantibus per vim legibus agrariis frumentariisque latis, iudiciariam quoque pertulit, vt æquā parte iudicia penes Senatum & equestrem ordinem essent. Cum deinde promissa sociis ciuitas præstari non posset, irati Italici defectionem agitare coeperunt. De illo scribit Epit. 72. Italici populi defecerunt, Picentes, V estini, Marfi, Peligni, Marrucini, Samnites, Lucani: initio belli à Picentibus moto. Q. Seruilius proconsul in oppido Asculo cum omnibus ciuibz Romanis, qui in eo oppido erant, occisus est: Saga populus sumptis, Seruius Galba à Lucanis comprehensus, vnus femina opera, ad quam diuerterebatur, captiuitate exemptus est: AEsernia & Alba Colonia ab Italici obfesse sunt.

Innocentia
per iudices
oppressa.

Sociale bel-
lum maxi-
mum om-
nium.

Fuit vero periculosissimum bellum illud, & grauissimum, cladibus vtrinque magnis acceptis, datisque, quo finito ciuile crudelius successit, quo nihil in Romana historia notius est.

Nec solum inter socios illa patricidia fuere. Fimbria Valerium Flaccum imperatorem occidit, interrim Asia Mithridati vastanda obijcitur.

Bellum ci-
uile Sylla
& Marii.

Anno 669. Sulla Marianas partes premit, multi pereunt, anno insequenti Italiam ingressus est, anno 671. dictatura illa cruenta fuit, quā.

----- periere nocentes
Sed cum iam possent soli superesse nocentes.
Regnum deinde Sullæ fuit, Nolam & Volaterras re-

cepit, Mytilenas euertit, legiones 47. in captos agros diuisit.

Anno 673. bellum Sertorianum in Hispania gestum est, quod ex Syllanæ proscritionis reliquijs fuit, quo duces Romani victi sunt.

Nec finis partium, cum Sylla se dictaturā abdicaui, Lepidus eius inimicus Consul eo mortuo acta rescindere, exules reducere tentauit, sed victus est. Recruduit etiam Sylla mortuo seditio. Salustius Tribunum sic querentem inducit. Nam sem frustra fuisse intellexistis Sylla mortuo, qui selestum imposuerat seruitium, sinem mali credebatis; ortus est longe sauior Catulus, tumultus intercepit Bruto & Æmilio Consulibus, deinde C. Curio ad exitum usque infontis Tribuni dominatus est. Lucullus superiore anno quātis animis ierit in L. Quinctium, vidistis.

Sylla mor-
tuo manent
dissidia.

Anno 676. Lepidus cum exercitu patriæ infestus venit, sed à Catulo & Pompeio Italia pulsus est, & Catulum tamen magis quam Lepidum populus Romanus oderat. Anno 678. Hic status erat quem describit Salustius. Consules (ita Cotta ait) nos fecistis Quirites domi bellicę impeditissima Republ. namque imperatores Hispania stipendium, milites, arma, frumentum poscunt, & id res cogit, quoniam defectione sociorum, & Sertorii per montes fuga, neque manu certare possunt, neque villa parare. exercitus in Asia Ciliciaque ob nimias opes Mithridatis aluntur. Macedonia plena hostibus est, nec minus Italia maritima, & prouinciarum, cum interim vestigia parua, & bellis incerta vix partem sumptuum sustinent, ita classe qua commeatibus vebantur minore quam ante nauigamus, hæc si dolo aut socordia nostra contracta sunt, agite vii libet, & ita supplicium sumite, sin fortuna communis asperior est, quare indigna vobis, nobisque incipitis.

Status Ro-
manim
perii.

Anno 680. Spartaci bellum cepit, quo quidem anno Sertorius occisus belli heredem reliquit Marcum. His confectis bellis anno 683. Pompeius Magnus, & Crassus Dives consules tribuniciam potestatem integre restituerunt, & suam potentiam stabiliuerunt. Res vero eo deuenit, vt anno 687. per dissidia & ambitionem nonnulli coniurerent, Piso, Catilina, Antonius Pater, quo tempore inter Lucillum & Pompeium apud exercitum Mithridatici belli magna dissensio fuit.

Verum coniuratio Catilinæ anno 690. Cicerone Consule detecta est. Anno sequenti coniurati victi sunt. Semina tamen inter optimates belli mansere.

Catiline
coniuratio.

Anno 693. inter tres principes Pompeium, Crassum, Cæsarem facta est coitio; nam cum inter se essent inimici, & potentes, Pompeium odisset populus, Cæsarem Senatus, Crassum plerique, ipsi amicos pariter & inimicos eluserunt. Suetonius illa scribit in Iulio. Cæsar omnibus officiis Pompeium affectatus est, offensum patribz, quod Mithridate rege victo cunctantius confirmarentur acta sua, Pompeioque M. Crassum reconciliauit, reterem inimicum ex consulatu, quem summa discordia simul gesserant; ac societatem cum vtroque iunxit, ne quid ageretur in Rep. quod displicuisset vlli e tribz. Iuliam in consulatu Pompeio dedit Calpurniam Pisonis consulis futuri ipse duxit.

Trium prin-
cipum con-
iuratio.

Cæsar Consul agrarias leges tulit, Clodium ad plebem traduxit, Bibulum collegam domi continere se coegit. Clodius iam plebeius Tribunus plebis factus Ciceronem expulit, post cuius reditum Clodium Milo occidit. Populus Romanus Prolamæum sine causa proscrispsit. Anno 701. candidati consulatus armati & contentiosi comitia impediabant. Tum Pompeius Consul factus vix seditionem compressit.

Legem deinde tulit, vt Cæsaris absentis ratio haberetur, quam infringere Anno sequenti Marcellus est conatus, quæ contentiones deinde magis annis sequen-

sequentibus inualuerunt, cum per occasionem belli Parthici duæ legiones à Cæsare abducerentur, donec ciuile bellum Anno 704. incepit, quo bello Pompeius Italia pulsus, eius legati in Hispania victi, Pompeius in Pharsalia cæsus, ab Ægypto occisus, Pompeiani in Africa victi, & tandem

Ultima funestâ concurrunt prælia Munda.

Cæsar vero Anno 710. occisus, Mutinensia, Philippiensia, Perusina, Sicula bella reliquit, & cædes Triumvirorum. Donec ad Actium victo Antonio rem Romanam vnus Augustus obtineret. Atque hic status Romanæ Reipublicæ per annos amplius septingentos fuit, quæ continuis dissensionibus agitata senatum plebemque exercuit. Et domi plura mala, quam foris dedit. Hæc principes confiderent, causasque seditionum expendant, ad eas sedandas, impediendæque magna subsidia comparabunt.

C A P V T I V.

Seditiones & coniurationes tempore Monarchie.

Principum prima cura est seditione vitare quæ omnia hominibus impedit.
S. I. SEDITIONES ostendi grauissimum esse & frequentissimum Reipublicæ malum, quod tam in Aristocratiâ, quam Democratiâ Romana apparuit, vt vero magis principem ad suam, imperijque tutelam, vitandasque seditiones excitent, in Monarchiâ Romana hoc quoque offendere mihi constitutum est, hisce enim lectis ad causam tantorum malorum remediaque, & exitus, prudens & amans patriæ suæ princeps facilius attendet.

Augustus seditionibus agitatus est.
Inter mille enim seditiones nulla est, quæ non singulari aliquo principem documento faciat cautiorem, prudentiorem, modestiorem. Causæ enim singulariarum facile apparent. Augustum igitur principem spectemus, qui primos duodecim annos perpetuo bello ciuili, aut metu transiegit, post victoriam Actiacam, Ægyptiamque, multas seditiones, coniurationesque pertulit. Suetonius capite decimo nono. Tumultus post hæc ac etiam rerum nouarum initia, coniurationesque complures priuquam inualerent, indicio delectas compressit, & alias alio tempore; Lepidi iuuenis, deinde Varronis Muranæ, & Fannij Cepionis, mox M. Egnatij, exin Plauti, Ruffi, Lucijque Pauli progeneri sui, ac præter has L. Andrastij falsarum tabularum rei, ac neque ætate, neque corpore integri, Themastini Epicadi ex gente Parthica Hybrida, ad extremum Telephi mulieris serui nomenclatoris. Nam ne vltima quidem sortis hominum conspiratione & periculo caruit. Andrastius atque Epicadus Iuliam filiam & Agrippam nepotem ex insulis quibus continebantur, rapere: ad extremum Telephus quasi debita sibi fato dominatione, & ipsum & senatum aggredere destinauerant. Quin etiam quondam iuxta cubiculum eius liza quidam ex Illyrico exercitu, ianitoribus deceptis noctu deprehensus est, cultro venatorio cinctus impostæ mentis, an simulata dementia, incertum. Nihil enim exprimi questione potuit. Ecce præter bella externa, & ciuilia, quot hostibus vita regnantis appetita est?

Nec paucas rebelliones sustinuit (idem capite vigesimo primo. Neque crebrius aut perfidiosius rebellantes grauiore vnquam multauit pena, quam vt captiuos sub lege remundaret, ne in vicina regione seruirent, neque intra tricesimum annum liberarentur. Quanto vero in metu vixit, Dio docet; In senatum enim veniens sub veste thoracem gerebat. Idem Dio capite decimo septimo. Cæsari multi insidias fecerunt atque imprimis Gneus Cornelius Pompei Magni ex filia nepos: quos cum nollet occidere, propterea quod morte eorum non magis se securum esse intelligen-

bat: neque liberare, ne ob eam rem ceteros contra se incitaret: adeo in magnam dubitationem venit, vt dies noctesque curia angeretur. Quoniam autem de bono principe, scriptorum quidem iudicio, agimus, apponam quæ de eo Plinius libro septimo, capite 45. refert. In Diuo quoque Augusto quem vniuersa mortalitas in hac celsura nuncupat, si diligenter estimetur cuncta, magna sortis humane reperiuntur volumina. Repulsa in Magisterio apud auunculum, & contra petitionem eius prælatus Lepidus: proscriptio inuidia, collegium in Triumviratu pessimorum ciuium, nec æqua saltem portione, sed prægrauis Antonio: Philippiensi prælio morbus, fuga, & triduo in palude latebra egroti: & (vt satentur Agrippa & Mecenas) aqua subter cutem fusâ, turgida latera: naufragia Sicula, & alia ibi quoque in spelunca occultatio. Iam in nauali fuga vrgente hostium manu, preces Proculeio mortis admodum: cura Perusina contentioni: sollicitudo Martis Actiaci. Pannonici belli ruina & terror, tot seditiones militum, tot anticipes morbi corporis: suspecta Marcelli vota, pudenda Agrippinæ ablegatio, toties petita insidiosa vita, incusata liberorum mortes, luctusque non tantum orbitate tristes: Adulterium filie & consilia patricide palam facta: contumeliosus priuigni Neronis secessus: aliud neptis adulterium: iuncta deinde tot mala, inopia stipendij, rebellio Illyrici, seruitiorum delectus, iuuentutis penuria: pestilentia vrvis: fames sitisque Italia, destitutio expirandi, & quadridui inedia maior pars mortis in corpore recepta: iuxta hæc Variæ clades, & Maiestatis eius fœda sugillatio, abdicatio Posthumi Agrippæ post adoptionem, desiderium post relegationem. inde suspicio in Fabium, arcanorumque proditorem: Hinc vxoris & Tiberij cogitationes suprema eius cura. In summa, Deus ille, cælumque nescio adeptus magis, an meritis herede hostis sui filio excessit. Similia Sen. de breuit. vitæ cap. 5. vbi indicat ad senectutem mansisse illa terribilia, nondum horum effugerat insidias, filias & tot nobiles iuuenes adulterio, velut sacramento adacti, iam infra ætatem terribant: postquam & iterum timenda cum Antonio mulier.

Tiberium non exiguæ procellæ mirum in modum exagitarunt. Primo eius ingressum Gallicæ legiones turbabant, cum Germanicum imperatorem dicerent, & filium eius Caligulam detinerent. Eo viuo vitia Tiberius continuit, Dio. Tandem Germanicus, & Drusus tollitur, cum seditiones in Pannonia, & Germania sedatæ essent. Interim Libo Drusus nouarum rerum ex parte conuictus occiditur. Clemens Agrippæ seruus seditionem mouet. Bellum in Africa & defectio. Pilo & Sentius præfex Syriæ dissentient, pugnatque ciuili bello. Totâ deinde vita Tiberij carnificina fuit, donec æger à Macrone suffocaretur. Caligulam breui tempore regnante tumultus sustulit.

Claudius plures seditiones proditionesque vexarunt. Suet. cap. 13. Nec tamen exers insidiarum vsquequaque permansit, sed & à singulis & per factionem, & denique ciuili bello infestatus est. E piebe homo nocte medi: iuxta cubiculum eius cum pugione deprehensus est: reperti & equestris ordinis duo in publico cum dolone ac venatorio cultro præstolantes: alter vt egressum theatrum, alter vt sacrificantem apud Martis adem adoriretur. conspirauerant autem ad res nouas Gallus Asinius & Statilius Corvinus, Pollionis ac Messala oratorum nepotes, assumptis libertis ipsius atque, seruus. Bellum ciuile mouit Furius, Camillus Scribonianus Dalmatia legatus: verum intra quintam diem oppressus, & legionibus quæ sacramentum mutauerant in poenitentiam religione conuersis, postquam denunciato ad nouum imperatorem itinere, casu quodam ac diuinitus, neque aquila ornari, neque signa conuelli moueri, potuerunt. Et c. 35. Timor eius ingenium Romanorum ostendit. Sed nihil æque quam timidus ac diffidens fuit. primis imperij diebus, quanquam (vt diximus) iactator ciuilitatis, neque conuicia mire ausus est, nisi vt speculatores cum lanceis circumstaret, militesque vice ministrorum sangerentur: neque agrum quenuquam visitauit, nisi explorato prius cubiculo, culcitraque & stragulis prætentatis & excusis. reliquo autem tempore saluatoribus scrutatores semper apposuit, & quidem omnibus, & acerbis-

Augusti miseria.

Tiberius vexatus.

Claudii insidia.